

Per una consciència de país

Joan Ballester Canals (1913-1980)

Text honorat amb el Premi President de la Generalitat de Catalunya. Jocs Florals de la Llengua Catalana. Montevideo (Uruguai), 26 d'agost de 1963.

En el moment polític del nostre país [1963], van produint-se fets que reclamen i mereixen l'atenció de tots aquells prou observadors i amatents al pols de la nostra col·lectivitat. Podríem pensar en aquell malalt del que cal esperar més la recuperació de la pròpia vitalitat que de la terapèutica aplicada. És un cos a qui hom nega sistemàticament els recursos científics, que estimularien les seves energies i activarien aquesta recuperació i -al contrari- li són inoculats microbis destructors en les seves cèl·lules vitals. El cos, però, ha resistit tota mena d'adversitats i malgrat les nafres, ben visibles, es pot dictaminar amb seguretat que ha passat la crisi més perillosa i que, tot i subsistir els focus d'infecció, que podrien esdevenir fatals en qualsevol moment, caldria un estat d'optimisme i despreocupació per a què els signes favorables poguessin adoptar derivacions funestes .

Hi ha encara signes externs que tendeixen a millorar el clima ambient i que en conseqüència, facilitaran la nostra recuperació. Avui tot és possible, avui qualsevol optimisme està justificat, a condició que posseïm prou habilitat i decisió, i que sapiguem aplicar a cada moment la dosi d'un i altre per anar guanyant tot allò que es posi al nostre abast, per evolució normal o per mèrits propis. Jo diria que són aquests últims els que tenen més valor, perquè els mèrits que sapiguem contraure sempre siguin positius, i els altres, sense aquests, deixaran de ser un benefici nostre.

Diverses veus s'han aixecat a través de conferències i llibres i en l'avinentsa d'un discurs de sobretaula, clamant contra unes circumstàncies, uns fets passats, més o menys pretèrits, i contra determinades circumstàncies i febleses. Tot, però amb l'esguard girat enrera i amb la bona intenció de treure'n l'experiència necessària per no caure en els mateixos errors. Lloable intenció la de tots aquests que prediquen la rectificació de conducta, procediments i actituds; que exerceixen la tasca de fiscalització d'un passat que tots estem convençuts que ens cal millorar, si és que honradament pensem en unes fites fermament arrelades al cor de tots els qui tenen consciència dels nostres destins col·lectius i que treballen des de

qualsevol angle per al seu assoliment. Creiem honestament, que amb aquests clams no n'hi ha prou i que sobretot no ho poden ser tot.

Fer-nos un passat d'errors, d'ingenuïtats, de febleses i mantenir inconscientment les motivacions que les produïren, és dur dintre nostre el llevat que en un moment determinat pot fermentar i transformar totes les nostres bones predisposicions, en detriment de les exigències que el País ens reclama. El nostre demà no pot ser una problemàtica històrica. ha de ser una seguretat absoluta i perquè ho sigui, ens cal desbrossar ara mateix, el camí que hi mena i preveure l'estructura necessària perquè, fins allà on sigui humanament previsible, aquest camí no estigui novament embrossat.

En plantejar el problema en els termes suara fets, no sabríem començar, sinó, fent un examen rigorós de consciència, oblidant una mica el nostre historial clínic i veient quin és el nostre estat actual, quins remeis reclama i com sortir-ne, i quines són les articulacions que cal reforçar, perquè en l'esforç que hem d'exigir-nos nosaltres mateixos noi ens fallin els pulmons, ni el pit, ni el cor, ni les cames, ni el cervell.

Falles i defectes

Algun d'aquests elements ens ha fallat en determinats moments històrics. Algun o tot alhora, però ara ja en tenim l'experiència i si volem que no es repeteixin, no n'hi ha prou de denunciar el mal. Cal donar l'exemple i assenyalar l'esforç i el sacrifici necessaris amb el fi de deixar el camí lliure i desbrossat.

Si assenyallem responsabilitats i responsables, que quedi ben entès que no ens en sentim exclosos. Avui no està ningú al marge de responsabilitats, tothom té les seves i mai no adoptarem l'actitud còmoda de l'acusació o de la inhibició, per la por i la covardia de no equivocar-nos.

Només ens cal dir una altra vegada el que ja hem sentit repetidament. Però, sense voler justificar tota la trajectòria dels darrers 40 anys i sense que vulguem excusar la migradesa d'horitzons dels homes que directament i indirectament han determinat els tombants històrics de la nostra col·lectivitat. Creiem que cal tenir avinent unes quantes coses que no s'han posat en evidència i que cal reconèixer que tenen importància i han estat com el substrat que les ha determinades en bona part. Direm, per no semblar equívocs, que podem fer algunes acusacions concretes, tal com la manca d'ambició nacional i d'esperit de sacrifici, el fet de posposar l'interès personal o de classe a la conveniència col·lectiva. Però creiem que en jutjar aquells esdeveniments, no podem deixar de considerar la situació anormal del nostre País, desposseït de tot atribut d'autogovern i de l'exercici i ús de les responsabilitats en les pròpies accions i actituds. I àdhuc, cal que no oblidem la diferència de perspectiva que forçosament tenen tots els actes jutjats a distància. Però, tot plegat, ha deixat d'interessar-nos en bona part,

i considerem tan inoperants els qui viuen dels records i les glòries passades com els desenganyats pels entrebancs i desencerts actuals.

Per a nosaltres és una qüestió de fe, de conviccions, de consciència. Cal que ens sentim catalans encara que no haguéssim tingut el passat històric que posseïm, però tinguem el coratge necessari per construir un esdevenidor ple de dignitat i a la mesura de la nostra personalitat nacional. Ben poc depèn de la Història. Tot depèn de nosaltres.

Però, si volem passar un vel pel damunt de tot aquest període dels 40 anys darrers, no volem fer-ho sense treure'n alguna conseqüència. I és en aquest moment quan ens cal reconèixer que alguna cosa essencial falla en aquesta estructura que mostra tants punts febles per on generalment s'han escolat els esforços i els afanys d'alguna generació. Crec que és obligat de revisar el contingut que mou la idea de recuperació nacional de totes les generacions que ens han precedit i àdhuc dels esforços actuals que tendeixen cap a aquesta actitud irredemptista.

Una constant: els indiferents

L'existència de nuclis indiferents, passius, i de tots aquells que integren les masses vegetatives, vol dir alguna cosa. No els justifiquem ni els defensem. En remarquem la persistència durant tot el nostre procés polític i ens preguntem com és possible que subsisteixin, quan la força de reivindicació nacional ha d'abrandar tota mena d'estaments i ningú no pot sentir-se'n al marge, puix que els beneficis han d'arribar a tothom?

No sempre poden explicar-ho la por i la covardia, perquè en aquests seixanta anys de desvetllament polític, hem conegut períodes en què podien manifestar-se les actituds més radicals. I malgrat tot, el fenomen s'ha produït igualment. Solament en el breu període que va dels anys 1931 al 1934, es produeix la incorporació de contingents de nova arrel, però aquells anys foren d'eufòria i és fàcil en moments semblants, de sumar-se a l'estol dels vencedors. Si aquest període hagués tingut continuïtat, el panorama haguera canviat. Hauríem tingut oportunitat a bastament per anar superant deficiències, però ens cal admetre les coses tal com han succeït i arribar decididament al fons del problema. I ens cal anar-hi forçats per altres circumstàncies, pels fets que van adquirint força en el món i que tampoc no ens poden deixar indiferents.

Quan és l'hora de cercar responsabilitats, és tasca fàcil d'inculpar persones i organitzacions. Però, malgrat veure culpabilitats en bona part dels qui directament o indirectament han dirigit aquesta mobilització o havien de tenir un lloc pròpiament de dirigents, creiem que la responsabilitat té molt més abast i que les causes s'originen en fets més profunds i substancials.

Oblit de la qüestió social

El catalanisme mai no va tenir una preocupació social autèntica. Els problemes de la gent treballadora de les ciutats i del camp, no van merèixer tota l'atenció que requerien. Val a dir que el catalanisme tingué sempre una marcada tendència conservadora. Eren els industrials, els comerciants, els propietaris rurals i amb ells la gent d'església, els qui representaven aquella tendència. Hi cabia i podia manifestar-se en els estaments de signe oposat, però aquests estaments no van trobar l'home o els homes que els hi conduïssin. Ja va tenir cura l'Estat de malmetre i desarticlar tot allò que tendia a desvetllar les inquietuds d'ordre nacional, en els sectors més nombrosos de la nostra comunitat.

No totes les maltempsades poden posar-se al compte dels nostres enemics. Ens cal reconèixer que si la iniciativa partia d'ells, aquí trobaven un clima fàcil, els donàvem bona part de la feina feta. L'egoisme i els interessos privats eren prou forts per fer callar el perill i deixar abandonats els nostres obrers a mans d'aquells que deien defensar-los, però que sempre acabaven per destruir-los. I, si els feien ineptes per a una tasca de reivindicació nacional, també els malmetien orgànicament i d'això van beneficiar-se els balanços de la nostra gent de la indústria i del comerç.

¿Qui pot dubtar que els sectors conservadors contribuïren molt a desvetllar la nostra gent? Però una operació és bona o dolenta en la totalitat de la seva execució i de la confrontació d'actiu i passiu. I si bé al Principat van guanyar-se grans batalles, hem vist després com eren de superficials i com estàvem mancats del sosteniment i la base necessaris per superar o fer impossibles situacions que no haurien pas estat si tothom hagués aportat l'ajuda indecisió en el desvetllar de la nostra comunitat.

Tota la trajectòria del catalanisme és sinuosa i vacil·lant. Sembla talment com si els homes que s'hi donen políticament ho fessin amb una premeditació determinada i no hi porten energia ni intel·ligència per vitalitzar-lo, ans en canalitzen la força incipient a profit dels seus interessos privats i de classe. Hem d'excloure'n i situar en el lloc d'honor que els correspon, homes com Valentí Almirall Llozer, el Dr. Domènec Martí Julià i Enric Prat de la Riba Sarrà i tots aquells que donaren contingut al moviment polític de reivindicació nacional. Aquests varen crear la doctrina, el cos vivent del País, i perquè donaren a la comunitat la seva fe, entusiasme, saber i energia, avui els recordem no pas com a homes que representin una tendència o un matís polític, sinó com a veritables creadors del nou esperit nacional i quan tornem als camins dreturats que varen conferir al País consciència de tal, els recordem a ells i no pas a aquells qui van guanyar unes eleccions determinades o una batalla política més o menys important.

El camí era i continua sent el mateix: vitalitzar totes i cadascuna de les arrels de l'arbre que havien malmès i volgut destruir els vents de ponent, que van arribar a despullar la quasi totalitat dels signes externs de

diferenciació i que, en un moment determinat semblava que ja havia canviat la seva essència i donava fruits exòtics.

El catalanisme va donar vida en aquest arbre, però en veure l'embranchida que prenen aquelles arrels, adormides en el cor de la terra, no deixa que la naturalesa segueixi el seu procés normal i es desvirtua la força natural d'aquella soca que es disposa a fruitar els fruits que ha de donar i tanmateix es vol que aquests siguin profitosos solament per a uns. Se sacrifica la plenitud d'aquella acció vitalitzadora. No són els homes qui sacrifiquen els seus interessos. Són aquests els qui imperen per damunt de l'interès col·lectiu i és possible d'arribar a fer entendre a la gent que de catalanista ho és únicament aquell que defensa la riquesa material del País i segueix les doctrines de l'església oficial. Serà o no serà aquesta la intenció dels qui polititzen el moviment regionalista, però és ben evident que les seves actituds condemnen tots aquells que no tinguin fàbriques a defensar ni sentin la necessitat d'un director espiritual. I tant com diuen treballar per la reivindicació del País, i alhora condemnaven els seus obrers a una vida de misèria i d'humiliacions, allunyaven les nostres masses treballadores d'un moviment polític que les sacrificava, no pas en benefici de la comunitat, sinó en profit del benestar material de les classes econòmicament dominants.

S'esdevé un daltabaix. I es produeix perquè les nostres masses treballadores senten les sotragades que ja comencen a sotraguejar el món i en lloc de veure associades aquestes reivindicacions progressistes socials a les de caràcter nacional, es veuen postergats per aquells que diuen representar la comunitat que ells també integren. I són veus estranyes, són forces alienes a nosaltres i mobilitzades per dur al País la pertorbació que en dificulti el desvetllament, les que els parlen dels seus problemes i els fan promeses de dedicació i defensa. Les nostres classes burgeses s'obliden del País davant dels resultats d'uns balanços econòmics, però després pagaran a preus elevats aquell benestar i no hi sabran trobar altre responsable que el catalanisme, catalanisme que ells mateixos van invalidar per a aquells que pertorbaven la seva egoista tranquil·litat.

Són molt greus aquestes responsabilitats que acabem d'assenyalar gravíssimes pel que representen d'inhibició del sector més nombrós de la nostra col·lectivitat, al seu servei i dedicació. Ens cal examinar altres factors, perquè si bé hi ha signes evidents i prometedors de rectificació, àdhuc veiem que persisteixen obstinadament en errors ja seculars, gent prou, diguem-ne, representativa o que creuen encara representar alguna cosa en aquest present reclòs o en el demà deslliurador.

Reivindicació nacional

I que no sembli, que volem excloure ningú del que entenem per comunitat, ni dels deures que tots i cadascun dels seus membres tenim envers el País. Entre la nostra gent abunden els catòlics practicants, i volem per a ells el

mateix respecte i la mateixa consideració que han de tenir els qui no segueixin aquests principis religiosos, com tampoc no cal creure que tothom pensi en una mateixa direcció social. Però tots hem de veure ben clar que una reivindicació nacional no pot ser de dreta, d'esquerra o de centre, religiosa o laica, sinó tot el contrari. Són totes aquestes tendències les que han de tenir una mateixa preocupació d'ordre nacional i renunciar a tot el que dintre de les pròpies actituds tendeixi a desvirtuar i minimitzar en el grau més petit, la determinant nacional del nostre pensament i la nostra acció.

La mobilització política del País, que han fruitat en tantes i tantes característiques i matisos, ha coincidit en un greu defecte essencial. Han intentat una filigrana dalt de la maroma política: pretendre l'equilibri inestable que resulta de proclamar el fet nacional i mantenir-se subordinats al carro desballestat de l'Estat.

La maniobra consistia a fer creure que no podíem fugir del centre de gravetat peninsular, quan en realitat no es donava als programes polítics la força inicial de desplaçament necessària per fugir d'aquella òrbita i viure amb absoluta independència i responsabilitat en els nostres actes.

Les actituds positives

Amb supeditació mental coartava la trajectòria política de la nostra col·lectivitat, desvirtuant la teoria política del desvetllament nacional i supeditant-la al triomf d'una mateixa tendència o visió política a l'interior peninsular. Ha estat i segueix sent per a molts la política de l'anti: antimonàrquics, antirepublicans, antifranquistes... quan havia de ser pro: pro-Catalunya, pro-Països Catalans, pro-Europa de les nacionalitats. Hom ha condemnat per poc hàbil o impolítica tota actitud radical i fins ara queda ben clara una cosa: que les actituds contemporitzadores han fracassat totes i la maximalista encara està per demostrar que sigui inoperant i fallida.

Altres valors cal posar damunt de la taula en aquesta revisió del nostre passat contemporani i de la nostra actuació present. El fenomen cultural de la Renaixença, la vida intel·lectual del nostre País i la nova reconquesta cultural en el període actual.

El primer va donar origen al plantejament polític, la segona va nodrir decididament les inquietuds i aspiracions col·lectives; per la qual cosa actualment sembla viure molt més preocupada pels problemes intel·lectuals que per la vinculació que té amb el problema essencial de la comunitat. El nostre retrobament es fa per la via de la cultura, però en quedem enlluernats, que figures eminents de la nostra intel·lectualitat es consideren satisfetes amb la seva aportació cultural, per no sentir-se obligades a fer de la cultura i del seu prestigi una eina més al servei del País.

Els nostres homes de lletres, com les cèl·lules més sensibles de la comunitat, havien d'acusar constantment la situació anormal del País. Havien de ser com l'aigua que redimeix la terra estèril i amb la seva saó, aportar-hi el fruit de la seva sensibilitat vitalitzadora. Hem tingut grans homes dintre dels nostres escriptors que han posat la seva ploma al servei de la política de retrobament nacional i per tant no volem oblidar-ne cap dels qui amb el seu verb han guanyat militants per al País. Però malgrat tot, ha existit una intenció premeditada de donar un cos especial i diferenciat entre la cultura i la mobilització política i patriòtica de la comunitat. L'escriptor, pel sol fet de la seva creació de cara al públic, és un dirigent en potència, és un vehicle de comunicació i aquesta comunicació i aquest vehicle no podien portar d'altra càrrega que la situació anormal del País reclama per resoldre els seus problemes de supervivència. Tota especulació intel·lectual fracassarà si no resol prèviament la seva raó particular d'existència, mentre el cos que li ha de donar força i personalitat no tingui assegurada la seva corporeïtat i sigui present i visible a propis i estranys.

No volem deixar assentat un panorama de desastres i calamitats que altrament quedaria desmentit per unes realitats evidents. Hem volgut analitzar les raons que podien motivar el ritme lent del procés polític que ens ha de conduir a la maduresa necessària per retrobar-nos i reconstruir de bell nou la nostra comunitat.

Hem assenyalat l'egoisme d'uns industrials, l'absència d'uns nuclis treballadors, la petitesa d'ambició nacional d'uns polítics i el miratge dels nostres homes de lletres. Però no podem oblidar un altre aspecte essencial i de gran transcendència, que ha tingut una influència decisiva en la vida del País: la vida en família, la vida a la llar.

Casolanisme i mediocritat

En l'ambient familiar no es respira la situació anormal del País, no es viu l'inconformisme rebel que vagi desvetllant en els nostres fills la sensibilitat i els doni consciència de la seva condició d'inferioritat d'homes apàtrides i de País sense personalitat. La nostra llar és burgesa, és com una closca amb la qual s'ha volgut aïllar i defensar una vida tranquil·la de l'agitació i de la inquietud que es respira al defora. ¿Quantes inhibicions s'han covat al voltant d'una taula de menjador familiar? ¿Quants inconformismes de la nostra gent jove han topat amb la incomprensió, amb l'egoisme o la covardia dels seus progenitors? Hi ha unes lleis, la del seny, la de la tranquil·litat, la del panxa-contentisme, que era sagrat de mantenir i que ni en nom de les necessitats del País ni de l'ebullició natural de la gent jove, no es podien alterar. Hi havia però una discriminació. Hom podia vanar-se d'un balanç alterat, d'uns impostos defugits, d'uns pagaments escamotejats, perquè tot quedava justificat tractant-se de l'Estat que ens espolia i tot es comentava amb naturalitat i amb una satisfacció murriesca. La immoralitat és flagrant. Per un guany material hom pot córrer el risc

d'enfrontar-se amb l'Estat; per una qüestió de principis i d'ètica nacional seria una follia jugar-se la pau de la família. ¿Per quina mena d'escala de valors hem anat davallant, fins arribar en aquest maquiavel·lisme? És el joc de la doble personalitat, de les dues cares, d'una mesura per a cada cosa i aquesta, feta a la mida de les nostres conveniències. Som de la mànega ampla o estreta, segons convingui estratègicament i tot això no tindria gaire importància si fóssim una comunitat de vida normal. Però els catalans, que vivim en règim d'excepció, no fa pas vint-i-cinc anys, sinó dos segles i mig, no ens podem permetre el luxe de jugar amb aquesta barreja de principis que pugui excusar-nos del compliment dels nostres deures sense que s'alterin la nostra sensibilitat i la nostra consciència.

Les entitats locals

En el nostre País, concretament en el Principat, tenen lloc altres fenòmens de desviacions. Homes clarividents projecten la seva acció vitalitzadora per camins diversos i en activitats múltiples.

En el nostre País, concretament en el Principat, tenen lloc altres fenòmens de desviacions. Homes clarividents projecten la seva acció vitalitzadora per camins diversos i en múltiples activitats. Hi veuen la fórmula de captació de grans contingents que arribaran, per aquests diversos camins, a la ensenya pròpia de la qüestió nacional. Sorgeixen l'excursionisme, els Cors de Clavé, el cooperativisme, els esbarts i els orfeons, els sardanistes, l'escoltisme... Totes i cadascuna d'aquestes activitats tenien una finalitat concreta. Per derivacions diferents, totes maldaven d'arrençar de la letargia part de l'ànima d'un poble que aquells homes sentien vivament i intuïen com uns il·luminats. Totes aquestes activitats van prenent volada. Neixen i creixen nombroses entitats les quals van estenent la seva acció pel País i complint la funció proposada. Però diríem que a mesura que els seus tentacles s'allarguen, perd força el nervi originari. No direm que les desertin; però, més que fer de la seva activitat un vehicle que condueix a una finalitat més elevada i ambiciosa, es desvien de la trajectòria prevista i es lliuren de ple a ple a la seva activitat, per l'activitat mateixa. Així, doncs, els excursionistes faran excursionisme pur, els cantaires reviuran les cançons, els dansaires les danses, els escoltes l'escoltisme... Però captenint-se cada volta una mica més en la seva dedicació en aquestes activitats més que a la funció bàsica que els dona vida. L'arbre priva de veure el bosc i si bé ningú no pot negar el seu sentimentalisme, han desorbitat la seva funció i la litúrgia ha desvirtuat el culte.

Què és el que motiva aquest fenomen? Per què s'aigualeixen els objectius inicials? Calia fer un altre pas endavant i ens quedem amb la il·lusió del guany aconseguit. Calia jugar una mica més fort, adoptar una actitud més decidida, però el risc que podia suposar ens manté en una posició conservadora de tot allò que ens hem trobat establert. Hem considerat el

risc de perdre el que teníem, en canvi ho hem perdut davant de qualsevol circumstància desfavorable, tot i el nostre seny i la nostra prudència.

Aquest és un dels nostres grans prejudicis. Ens hem vantat i refiat excessivament del nostre seny, confonent aquesta qualitat, quasi nacional, amb la prudència i per encobrir la covardia. No hem tingut sentit de la mesura i hem exagerat el seny davant d'un risc vist amb vidre d'augment. Els nostres guanyats mai no tindran la categoria de tals si no tenim la decisió de defensar-los, d'enfortir-los amb fermesa conscient, malgrat pugui semblar de vegades més pròpia de folls i al·lucinat, que de gent decidida i heroica.

Plantegem-nos el problema en totes les seves conseqüències i sapiguem afrontar-lo. Per a això, caldrà comprendre que no cerquem el risc, sinó que ens l'imposen. Que la anormalitat i la il·legalitat del viure a què ens condemnen, no obeeixen a la nostra condició anàrquica i rebel. Que el servilisme i la submissió no han resolt mai cap problema de dignitat i que el dolor físic d'una vergassada sempre és més transitori que la humiliació i la vergonya permanents.

Ens ha fallat el coratge, però no som un poble incapacitat per tenir-ne. Hem acceptat una situació que encara ens deixava viure i aquest relaxament ens ha embalbit els membres. Cal desentumir-los, cal excitar novament totes les nostres funcions físiques. Envigorint els membres retrobarem el goig de la pròpia vitalitat bo i bandejant la pussil·lanimitat d'una existència sense delits ni ambicions. I no caldrà el miracle d'una regeneració. Caldrà la decisió d'un nucli que amb el seu exemple assenyali una norma actuant i anem treballant en la consciència de tots i aquesta consciència serà el signe inicial que desvetllarà energies i ens donarà la força que ara no tenim.

En aquest estat de consciència hi arribarem per diversos camins. Plantejant-nos els problemes d'avui i els de demà, desfent mites i malentesos. Exigint-nos i exigint en aquells que per vocació o per esperit es col·loquin en el direccionisme polític, que renunciïn a visions estretes i esquifides i ens provin com a mínim la bonesa i la sinceritat dels seus principis, amb el renunciament de les seves ambicions personals i materials.

N'estem tips de veure com s'encobreixen personalismes, amb acusacions d'individualisme del nostre poble. No som un poble individualista. Hem donat i donem moltíssimes proves de comunitarisme i hi ha hagut veus prou autoritzades que han proclamat aquest individualisme superficial com una actitud d'autodefensa i no d'un defecte consubstancial. Sempre que l'hem convocat a empreses col·lectives, el nostre poble ha respost amb entusiasme i col·laboració, amb un esperit que ha convertit el pretext en autèntiques mobilitzacions espirituals del País. Les actituds reservades i poc càlides, les han adoptades aquells que més obligats estaven a contribuir-hi amb la seva aportació personal i amb el que creuen representar, però com

que en aquestes mobilitzacions espirituals no hi havia lloc per al lluïment personal... es quedaven a casa.

No hi ha tal individualisme. Hi ha, això sí, personalismes. I contra aquests personalismes que han ofegat i impedit accions profitoses, contra aquests personalismes ens cal ser intransigents i condemnatoris inapel·lablement. En nom de res no podríem renunciar als diferents matisos que ha de posseir tota comunitat normalment estructurada. Però quan cal construir un País, han d'imposar-se les coincidències que lliguen i projectar les diferències de pensament per a quan tinguem la possibilitat d'aplicar les solucions més beneficioses i oportunes per a aquest País, que encara no tenim. Seria tràgic de repetir novament aquells bizantinismes d'una època determinada en què es discutia si l'escola havia de ser catòlica o laica, i encara no tenim escola catalana.

Ens cal una autèntica preocupació d'ordre nacional, de poble que vol manar i transformar la nostra mentalitat d'oposició en una mentalitat constructiva i de govern. Ens han obligat a estar sempre enfront o en contra de tantes coses, que caiem en aquest defecte oposicionista, àdhuc en els nostres mateixos problemes. Sapiguem deslliurar-nos de qui ens obliga a estar en contra de, o anti això, o anti allò; per decidir-nos a actuar permanentment a favor de tot allò que ens mení al propi retrobament. Si veritablement aspirem a governar -i parlo en sentit geogràficament català- ens cal bandejar la nostra actitud d'oposició sistemàtica. Perquè som a l'oposició únicament per influències territorialment extranacionals i això en el fons és una subordinació a problemes que no hem de resoldre nosaltres i tampoc no ens pertoca de fer-ho. Com no toleraríem la presència de forces polítiques estranyes, les quals són les que estan interessades en mantenir les nostres pròpies forces polítiques en el que tan encertadament hom ha qualificat de sucursalisme. Els afalacs i les comprensions són cants de sirena al nostre provincialisme, però quan hem trencat i menystingut aquest provincialisme s'han acabat els entendiments epidèmics i les comprensions convencionals.

Hem de fer tasca de consciència nacional. Mobilitzar la nostra gent per motivacions que afectin tothom. I quan no tinguem a l'abast algun motiu autèntic, inventem-nos-en un. Qualsevol pretext serà bo si porta el segell i la intenció electrizant que posi en moviment tots els recursos humans del País. Aprofitar qualsevol circumstància, inventar qualsevol cosa, essencialment important, per portar aquesta acció vitalitzadora al mig del carrer. Remoure tot el País, des d'Elx fins a Salses, des de Fraga fins a Maó, però no pas amb accions de petits nuclis, sinó amb objectius de gran abast. Accions que ens portin fins al militant anònim i a convertir en militants aquells que no han sabut trobar el camí de la seva incorporació activa. Els resultats seran doblement beneficiosos. Sorgirà el treball d'equip i eixemplarem el cercle. Els inhibits i els indiferents sentiran la vergonya de la seva inhibició voluntària. I si els donem una oportunitat, ens salvarem molts del naufragi espiritual en què viuen.

Tot plegat esdevindrà de més consistència i en l'escala de valors humans es guanyarà en virilitat. Serà el moment en què tothom comprendrà que la funció de sardanista, esbarts, orfeons, excursionistes, escoltes i tota la gamma d'activitats col·lectives té una missió de servei a la comunitat i no de goig de l'activitat per a l'activitat pròpia.

El sentimentalisme del nostre poble, que com una embarcació fràgil hem vist escorar-se tan irresponsablement, en un sentit o un altre, que ha estat explotat tantes vegades en manifestacions en massa i premeditadament desorientadores, és una força en potència que té el valor d'una fidelitat inconscient, però aquest entenedriment d'un moment determinat ha quedat esvaït tot seguit. Cloroformitzats els sentiments, aquella massa ha oblidat fàcilment tot el que hi havia de positiu en la ventada emocional, que per uns instants fins ha arribat a humitejar-li els ulls.

Aquesta tasca de creació d'una consciència nacional promourà innombrables conseqüències. La més immediata serà la de creació d'òrgans institucionals, als quals tots atorgarem validesa i activitat. Han de ser aquests òrgans directius, aquestes manifestacions incipients d'autogovern sense facultats específicament reconegudes, però amb tot el valor moral que nosaltres els sapiguem donar, el que recollirà la força que donen els moviments col·lectius i els estats de consciència, contra els quals cap força no és prou poderosa. Haurem creat l'aglutinant, ja ens sentirem més responsables i sabrem que enmig de la tempesta hi ha un refugi segur, que sabrà acollir-nos i on podrem refugiar-nos, oferint la fe dels nostres cors i la força dels nostres braços.

L'universalisme com a forma d'inhibició

Els "universalistes" diuen que, quan tants problemes absorbeixen l'atenció del món, les qüestions localistes han de sacrificar-se a l'interès de les solucions de caràcter general. No cal aguditzar gaire per palesar la poca consistència de teories semblants, però també no cal deixar sense resposta aquesta explosió espectacular de "proïsme" sense fer-ne un comentari breu. El món sempre ha tingut grans problemes i cap d'aquestes grans preocupacions universals no ha estat prou per desatendre els problemes creats per les comunitats dominades per les raons de força d'altres nuclis que els han volgut imposar la seva hegemonia. Podríem afirmar més encara. Tots els grans problemes del món s'han originat precisament en aquest procés per a la llibertat dels pobles.

Les actuals divisions estatals són l'exponent més contundent del capitalisme i de l'imperialisme. Acceptar per irreversibles aquestes estructures és propi d'una mentalitat conservadora (burguesa) i alhora contrària al sentiment de veritable llibertat. No es pot concebre un esperit de rebel·lió, ni tan sols de

protesta, si no es parteix bàsicament de la destrucció d'aquestes falses divisions estatals. Admetre-les o configurar-hi qualsevol ideologia o doctrina social és un signe de conformitat immobilista que nega, a tots aquells que les respecten i acaten, el més elemental sentit revolucionari que vulguin exhibir.

En el segle que ens ha tocat de viure, dues grans conflagracions han imposat la seva fèrula terrible i de cadascuna n'ha sortit enfortit aquest concepte, obligant tant als vencedors com als vençuts. En la darrera, en la que fineix l'any 1945 i en la qual es plantegen les grans concepcions universalistes, veiem una vegada més com no solament no han quedat absorbits els problemes nacionals, sinó que -contràriament al que hom pretén- aquests problemes prenen més força, tanta que moltes vegades les grans potències han de claudicar per dedicar-hi l'atenció i supeditar els seus interessos i conveniències per reconèixer l'esforç d'una comunitat que ha sabut mobilitzar les energies per guanyar-se la llibertat. Segurament cap més període de la història universal no ha estat més fecund en aquest aspecte i no ha estat el grau de maduresa política ni el seu nivell de civilització el que haurà provocat el reconeixement de múltiples independències político-nacionals. I de segur que no tot ha estat producte dels antagonismes entre les potències que pretenen la direcció i el domini del món, sinó els corrents subterrànics que commouen el món a favor del respecte i la llibertat dels homes i dels pobles, el que ha imposat la seva força i amb la presa de consciència i decisió d'obtenir-ne el reconeixement, han fet que sorgissin a la superfície nacionalitats condemnades durant segles al domini estrany i a la desaparició definitiva.

També en nom de l'universalisme són condemnats els nacionalismes. Però en aquesta condemna del nacionalisme es juga amb la malèvola confusió dels nacionalismes dominadors i els nacionalismes alliberadors com si el nacionalisme hitlerià o mussolinià i els fills bords que va engendrar tinguessin les mateixes concordances que els moviments xipriotes, algerians i actualment dels kurds.

Algú ha caigut en aquest terreny universalista, però no tots per santa innocència, sinó per l'oportunisme d'un tapabruts que cobreix les seves vergonyes, les seves misèries espirituals.

El nostre nacionalisme radicalment independentista ha de combatre aquesta confusió i proclamar la legitimitat de les seves arrels de dret natural i de dignitat humana.

Ens sembla innecessari de fer l'aclariment de l'abast que donem a l'extensió territorial del País. Però per clara que sigui la nostra actitud en aquest aspecte, no volem deixar de proclamar que estenem el gentilici de catalans a la condició político-territorial de Països Catalans. Encara avui observem algunes reserves mentals o visions esquifides que no han reeixit a superar la ratlla de l'Ebre. Aquests són els catalanistes, els qui no han passat encara de la visió regionalista en la nostra qüestió nacional i aletegen políticament

damunt del Principat, per no dir més exactament sobre les quatre províncies de l'administració espanyola. No podem deixar de parlar d'aquests polítics catalans, perquè és un dels perills greus que hi ha en el nostre horitzó polític. La independència dels nostres partits polítics no és tal. És evident que les organitzacions polítiques que actuaven al Principat no eren delegacions o sucursals de les organitzacions polítiques espanyoles. No ho eren com a organitzacions, però hem vist a bastament que la mentalitat dels seus dirigents sí que ho era. I aquest confusionisme entre acció i mentalitat es produeix encara avui [1963] i d'aquesta confusió cal denunciar-ne el perill de la seva conseqüència. La nostra gent que actua a la catalana i li fan seguir una política espanyola feta en català.

Aquest desviacionisme de la nostra política nacional no es produeix únicament per les influències centropeninsulars. Hi ha una altra mena de sucursalisme, més càustic i subtil i de conseqüències tant o més perilloses: les internacionals polítiques i espirituals. Aquestes adopten tàctiques més depurades, que semblen tolerar un cert desdoblament, permetent àdhuc un primeríssim paper a les vocacions nacionals, encara que resten totalment subjectes a unes directrius generals per les quals res hi compten unes determinades particularitats en procés de retrobament. Particularismes empesos moltes vegades pels principis i doctrines d'aquestes internacionals, que troben en aquesta comprensió l'esquer oportuníssim per engolir masses de seguidors convençuts de trobar-hi la força moral que desitgen per a les seves actituds polítiques nacionals i socials. Aquest capteniment facilita el traspàs del llinard de les internacionals esmentades, de no sentir-ne el pes feixuc que comporten, d'anar inoculant imperceptiblement la seva influència i domini definitiu. I substituint en la mentalitat d'aquells que van integrant-les, unes altres concepcions, comportant una tal disciplina i obediència, que insensiblement els mena a substituir en la pròpia consciència la prioritat d'uns sentiments i d'unes actituds nacionals que passaran a segon terme, per exigència de la nova disciplina que han assimilat i encara, sempre que no hi hagi incompatibilitat entre les inquietuds irredemptistes i els interessos o conveniències de les directrius internacionalistes. Dirigents i jerarquies d'aquestes internacionals seran elevats a la categoria d'infal·libles i caldrà renunciar a un particularisme en el gresol dels interessos materials i espirituals d'aquella internacional.

Teòricament, cadascun dels qui hi militen ho farà amb etiqueta nacional, podrà defensar els pensaments més radicals de la seva vocació originària, però nosaltres hem viscut i vivim experiències doloroses que deixen veure clarament que, quan hi ha el dilema de la incompatibilitat entre la línia nacional pura i les directrius públiques dels portaveus d'aquestes internacionals, són ben pocs els qui saben trencar el jou a què estan inscrits, per seguir fidels al crit natural de la seva consciència i del seu deure envers la pròpia comunitat.

Una política d'afirmació

Si examinem les actituds i els principis establerts per les organitzacions polítiques que teòricament subsisteixen, hi veiem predominar l'obsessió i la preocupació de l'antifranquisme. L'antifranquisme no és cap actitud política catalana.

L'antifranquisme és un problema de política espanyola. Una política catalana ha de tenir per base les qüestions essencialment catalanes. Aquest equívoc tràgic podria explicar en bona part perquè en el nostre territori, el cap de vint-i-cinc anys, no hi ha establerta ni la més insignificant estructura institucional de govern català. Aquesta irresponsabilitat incomprendible de preocupació nacional és imperdonable i ha donat a molta gent una inseguretat per a l'esdevenidor, més o menys llunyà, que ha de succeir a l'actual situació política.

La "qüestió catalana", tal com és tradicionalment conegut el moviment nacional català, no és un problema nascut amb el franquisme. Podem dir que és l'etapa espanyola que més ha fet per liquidar aquest problema que des de fa 50 anys pertorba la vida dels governs espanyols. Però, des del moment de la nostra Renaixença lingüística i del plantejament polític de les reivindicacions catalanes, hem conegut règims monàrquics, dictadures, repúbliques d'esquerres, socialistes i comunistes. I el problema ha subsistit i tots els règims espanyols han reaccionat de la mateixa manera. És ben clar que la "qüestió catalana" no és un problema de règim polític espanyol. És una qüestió de mentalitat, és una qüestió biològica i ni ells ni nosaltres no hi podem fer res, sortosament, per alterar els elements que la provoquen. El fet diferencial rau principalment en el fet de dues estructures mentals. És una incompatibilitat que neix del mecanisme mental dels espanyols i els fa ineptes per entendre que nosaltres tinguem el dret de viure la nostra pròpia vida com un poble amb plena personalitat. Per tant, entenem que dir-se antifranquista, encara que sigui en català, no és fer professió de fe catalana. Però és tanmateix evident que tot aquell que adopti una actitud nacional catalana es trobarà enfront de tot règim absolutista i de negació de llibertat i -com a conseqüència- de l'actual règim que governa l'Estat espanyol. Hi pot haver la conveniència de fer costat a l'actitud dels polítics espanyols antifranquistes, però no oblidem que a ells els cal plantejar-se solament un problema de dignitat humana, però a nosaltres ens a d'esperonar un problema de dignitat nacional i humana.

Tot aquest confusionisme és producte del que dèiem fa poc: la mentalitat dels nostres dirigents, amb la independència relativa d'un satèl·lit que es mou dintre de l'òrbita de la política espanyola.

Hem dit que la nostra posició no pot ser anti res. Ha de ser essencialment a favor de; i no podem creure en els qui fan de l'antifranquisme el nervi i el motor de la seva catalanitat.

Són els grans ideals els que mouen els pobles i el nostre poble no és pas una excepció entre les comunitats capaces de mobilitzar les seves energies, quan aquests grans ideals són oferts amb sinceritat i honradesa. Tenim encara el record d'aquest abrondament col·lectiu en el cas de Francesc Macià Llussà. Tenim la seguretat del sentimentalisme del nostre poble, tan inconscient com vulgueu, però que, vigoritzat per una tasca de consciència nacional i pels grans ideals que podem oferir-li, ens respondrà en la mesura en què siguem capaços d'infondre-li aquest ideal.

Aquest gran ideal ha de ser una política de realitats concretes, en què la idea nacional porti aparellada bàsicament una política social autènticament progressista, en la qual cap dels problemes obrers no sigui sacrificat en nom de cap conveniència, i s'estableixi un règim de treball digne i a cobert de tota mena d'egoismes i d'interessos de la classe potencialment econòmica. Si tenim en compte l'experiència i la tradició del cooperativisme a casa nostra, haurem insinuat una solució possible, la qual posada al ritme del progrés produït en els darrers vint-i-cinc anys, ha de ser un punt de partida de la política social i econòmica del nostre demà.

I si el nivell econòmic del País ha de ser la base del nostre progrés nacional, no oblidem el nivell cultural que ha de propugnar una política catalana amb ambició nacional.

Aquesta política de realitats concretes no ha d'escamotejar cap aspecte del nostre ideal de reivindicació nacional ni fer-nos claudicar. Cal fer entendre a la nostra gent que tots els seus problemes van lligats estretament al problema nacional i si avui totes les llibertats són solidàries entre elles, només partint d'una solució nacional aquelles llibertats seran efectives. Els problemes col·lectius han de tenir unes defenses pròpies, unes institucions de govern íntegrament a les nostres mans i perquè aquesta estructura respongui a les nostres necessitats i sigui efectiva en la seva defensa, han de ser institucions catalanes de soca-rel, dirigides per homes que sentin la catalanitat amb plena consciència nacional.

Problema social, problema nacional

Les organitzacions polítiques del nostre País -les que subsisteixen i les que hagin nascut en aquesta etapa de silenci-, tenen aquí un ampli camp de treball. Que subsisteixi la seva vida vegetativa amb una tasca constructiva. Que elaborin un programa social autènticament progressista, de cara a les realitats que el món presenta. No és el moment de les actituds tímides ni de solucions convencionals. No tractem tampoc de fer "concessions" com a base d'una política demagògica de captació. Volem que en els Països Catalans hi hagi un ordre i una política social que dignifiqui l'home com a tal, que el responsabilitzi en la mesura en què el País reculli de les seves mans la riquesa i el benestar col·lectius.

Hem de guanyar aquesta massa treballadora que viu al marge de les preocupacions col·lectives. No serà suficient de satisfer en la teoria dels programes elaborats, totes les seves reivindicacions. Caldrà fer-hi comprendre que qualsevol previsió en aquest ordre de coses, com els programes de les seves pròpies organitzacions, no podran tenir estabilitat ni seran viables, mentre no comptem amb institucions nacionals pròpies que permetin d'edificar i alhora defensar qualsevol reconeixement en l'ordre social. El nostre obrer serà sotmès, en totes les seves conseqüències, a unes directrius centropeninsulars i costarà molt de fer-li entendre que ha de trencar aquesta concepció, que no reeixirà mai a ordenar aquesta estructura social territorialment estatal, ni el seu sacrifici en nom d'una solidaritat de classe serà entesa ni molt menys profitosa per a ell. Aquesta solidaritat està farcida de confusionismes i de premeditades actituds negatives envers els problemes nacionals de la comunitat catalana que ells integren. Aquesta solidaritat social, mentre queda reduïda a l'àmbit de l'Estat espanyol, és un argument esgrimit per distreure'l dels seus deures de català. Cal ampliar aquesta base solidària en el sentit universal i per aquest camí serà fàcil posar al descobert que, plantejades les qüestions socials amb característiques nacionals catalanes, els qui avui branden el mite de la solidaritat social enfront del capitalisme, reaccionaran amb la mateixa violència contra l'obrer català, per català, que les classes reaccionàries i capitalistes. Ja hem dit que hi ha una qüestió bàsica d'incompatibilitat i dualitat mental i aquestes diferències biològiques s'ha demostrat que no són exclusives de cap tendència política determinada i tampoc no les superen interessos de classes de cap mena.

La incorporació de la nostra classe obrera als problemes de comunitat nacional, té un abast i una importància de primer ordre i no és solament un problema d'exigències nacionals, sinó un aspecte importantíssim per al mateix assoliment de les seves conquestes socials.

Hem dit que totes les llibertats són solidàries i com a conseqüències, els problemes es vinculen entre ells i és un error cercar solucions parcials quan els problemes són d'abast col·lectiu. Ara ve a tomb de parlar de la relació entre la qüestió social i els problemes econòmics d'una comunitat.

Problema social i problema econòmic

Creiem que cal plantejar tota la nostra problemàtica nacional en una àmplia visió política dels Països Catalans. Qualsevol aspecte i particularment els d'ordre social i econòmic, plantejats en un sentit restrictiu del Principat o dels Països Catalans, té unes derivacions totalment diferents. I és ara quan demanem als nostres economistes que ens ofereixin una visió de les possibilitats del conjunt dels Països Catalans i veuran com aquesta economia adquireix un relleu i una força amb capacitat de resoldre amb mitjans propis tots els problemes derivats no solament d'una independència política, sinó de la necessitat de fer-nos més adaptables a les conveniències i

als interessos d'una integració político-econòmica europea. Ara fóra avinent de posar en evidència la responsabilitat dels nostres industrials en les derivacions poc enèrgiques de la nostra renaixença política.

En descàrrec seu podríem argumentar que els nostres capitans d'indústries van trobar-se en un dilema plantejat per la inconsciència dels dirigents polítics: entre els polítics que tenien alguna preocupació pels seus problemes econòmics, però amb una visió tan restringida com vulgueu; perquè projectaven les estructures econòmiques reduïdes a les dimensions estatals i els polítics de les altres fraccions que no els oferien cap mena d'alternativa en aquest terreny. Els dirigents polítics de dreta i conservadors, els oferien una possibilitat d'expansió; els d'esquerra descuraven qualsevol aspecte d'aquesta política econòmica, que era tant com barrar les portes dels nostres industrials cap a tendències més progressistes. Ells podien i havien de marcar una pauta més ambiciosa als dirigents de l'època i promoure l'expansió dels seus productes més enllà de les fronteres oficials, tal i com avui podem tenir-ne l'experiència en determinats productes que tenen etiqueta internacional. No sabem adoptar una actitud prou decidida, com la que exigia aquesta intervenció per damunt de la demarcació estatal a la qual estaven sotmesos, i cediren a les directrius més còmodes dels únics polítics que sentien alguna preocupació en aquest sentit, per la qual cosa tota aquesta intervenció donà lloc al proteccionisme. _El proteccionisme va salvar la seva fàbrica i va donar-li el predomini del migrat mercat espanyol, portant a l'ànim de la nostra gent la convicció que cal renunciar a una actitud político-independentista, per tal de no perdre aquest usdefruit en el mercat d'àmbit estatal. El resultat ha estat que avui la nostra indústria està al nivell del seu client principal i en general, incapacitada per passar les fronteres político-administratives actualment establertes. Si el nostre industrial hagués tingut un esperit més emprenedor i de preocupació nacional, hauria projectat la seva visió amb ambició més que personal, d'engrandiment i expansió de les seves activitats, com una manifestació del millorament col·lectiu i hauria guanyat per a ell particularment i per al País en general, una independència econòmica que hauria permès una evolució més radical del problema polític. Els nostres comerciants i els nostres industrials tenen fama de ser homes experts com a negociants, però creiem que aquesta qualitat és falsa. Plantejades les coses en un terreny estrictament econòmic, encara no han comprès el mal negoci que representa mantenir-se a remolc de les finances i la hisenda de l'Estat espanyol. L'Estat espanyol és tota una direcció i administració que no té cap preocupació per l'economia dels Països Catalans, sinó que generalment ha estat un obstacle contra el qual els nostres industrials han hagut d'esmerçar els seus millors esforços per vèncer les dificultats que els oposava per tirar endavant, amb la tràgica conseqüència, encara, que feien possible, amb el seu esforç de creació de riquesa material, la subsistència d'aquell que posava tota la seva capacitat negativa a desvincular-lo del seu País i a destruir aquest País com a nucli nacional diferenciat.

Aquesta dependència econòmica que avui sofrim ens revolta. Ens revolta no solament per les seves conseqüències directes en el terreny del nivell econòmic del nostre poble, sinó per aquelles tan estretament lligades a l'ordenació general del País, en l'ordre polític, social, econòmic i cultural. La iniciativa privada, avui totalment condemnada, ha resolt alguna vegada, malgrat la seva il·legalitat, alguns problemes. Però caldria veure quanta eficàcia adquiriria si passava en un terreny oficial i es podia manifestar des d'organitzacions i institucions oficials nostres. Recordem únicament la gestió d'Enric Prat de la Riba Sarrà en el temps de la Mancomunitat de Catalunya. Una obra realitzada pràcticament sense mitjans perdura avui encara. És una prova evident del que podria aconseguir-se a casa nostra, comptant amb les nostres possibilitats econòmiques, esmerçades i dirigides per homes amb plena consciència nacional.

L'ensenyament

Hem fet una al·lusió a les conseqüències que tindria en el terreny cultural la disponibilitat dels nostres recursos econòmics, millorats per la llibertat de maniobra i d'expansió que ens donarien les institucions pròpies.

Avui les nostres escoles, els instituts d'ensenyament, la universitat, en fi tots els centres de cultura, en general pateixen no solament de les tràgiques conseqüències de ser-hi exclosa la nostra llengua, sinó que estan concebudes amb una estructura que invalida l'eficàcia de la missió que tenen assignada a tot arreu.

En els centres d'ensenyament, a tots els seus graus, és on cal forjar les promocions que governin i millorin el País. És en el lliure accés als ensenyaments superiors on trobarem els homes que després dedicaran tota la seva intel·ligència al profit de la comunitat nacional. Però aquesta trajectòria normal en qualsevol altre nucli ètnic, per a nosaltres és un problema des de l'ensenyament més elemental. L'escola oficial està desprestigiada, l'escola privada és privativa per a la majoria de les nostres famílies i a l'abast únicament de les que tenen un mínim de possibilitats econòmiques no gaire reduïdes. En cap altre lloc no es dona el binomi diner-intel·ligència, com si aquesta darrera facultat es donés solament quan va associada amb la riquesa. Els qualificats com a econòmicament febles no poden ser intel·ligents. Una tal monstruositat es dona a casa nostra per culpa de la dependència política que patim. Fins a nosaltres mateixos ens costa de creure el que és normal a tot arreu: ensenyament gratuït i obligatori. Recordem però, les etapes curtes d'autogovern restringit i ens caldrà reconèixer l'eficàcia en aquest terreny de l'obra cultural de la Mancomunitat de Catalunya, de la Generalitat de Catalunya, dels Grups Escolars de l'Ajuntament de Barcelona, en els anys que aquestes institucions funcionaven dirigides per la nostra gent. Feu ús de la vostra imaginació i apliqueu les experiències viscudes en l'àmbit territorial dels Països Catalans amb la base econòmica que les nostres possibilitats ens ofereixen i la

preparació i eficàcia dels nostres pedagogs. I no serà somni, sinó una realitat que no espera sinó la nostra voluntat i la nostra decisió.

Els grans ideals no ho són solament per allò que tendeix a noves estructuracions, a la construcció de noves modalitats d'un viure material i espiritual, a l'adopció de sistemes totalment d'acord amb la idiosincràsia del nucli ètnic que volen servir. Són també un deslliurament del pes mort que desnaturalitza unes concepcions determinades o actituds polítiques, socials i de qualsevol ordre, que les té condemnades a una situació pretèrita i sense opció a posar-se al ritme i al nivell dels corrents universals i del progrés que el món viu en la seva evolució constant. Ara vivim encerclats per una barrera espessa que ens aïlla del món, però un teló o una muralla, pitjors que les tal divulgades i explicades per les informacions periodístiques. El Teló de Cer o el de Bambú i la muralla de Berlín, posen en evidència uns móns ideològicament en pugna, però darrera dels quals es defensa un sistema de vida. El cercle que ens envolta ens nega el dret essencial al propi viure i ens condemna a viure lluny del món que lluita per concepcions universals de millorament, en canvi ens ofereix uns horitzons mesquins i un complex d'egoismes i immoralitats dignes d'alguns segles enrera.

Els confessionals

Ja hem dit com tota aquesta condemna en el terreny nacional afecta els nostres obrers, els nostres industrials, tota l'estructura del País, política i cultural, i ateny també una massa importantíssima de la nostra comunitat: tots els qui estem vinculats a l'obediència i a la disciplina religiosa. Voldríem tractar aquest aspecte espiritual amb la màxima objectivitat i el màxim esperit de convivència. Per endavant ens cal fer un advertiment. Ens caldrà fer una referència total al sector catòlic, però que quedi ben clar que en cap altra religió que pugui existir a casa nostra, ara o en altres temps de llibertat, no hem trobat tampoc la consideració i el respecte que mereixen com a nucli nacional. Que potser per la nostra condició de catalans estem condemnats a l'ateisme? La condició de catalans, està condemnada per tots els credos religiosos? No. Seria massa comoditat donar-hi una d'aquestes dues explicacions. Hi ha una sola i trista explicació: els catalans, en el seu aspecte religiós han postergat la seva condició nacional. Algú potser creurà que aspirem a una església de caràcter nacional, a semblança de l'anglicana. Els nostres trets no van per aquest camí. Però sí que voldríem que els nostres creients els catalans catòlics practicants, tinguessin una visió clara dels seus deures com a cristians i compreguessin que aquesta concepció cristiana els obliga a establir un equilibri de respecte entre els seus deures cívics i els religiosos. Que recordin les grans figures contemporànies que els catalans han donat a l'església catòlica: el bisbe Josep Torras i Bages, Mn. Jacint Verdaguer Santaló, el canonge Carles Cardó Sanjuan i l'arquebisbe de Tarragona, mort a l'exili Dr. Francesc Vidal i Barraquer. Que recordessin aquestes figures preeminents i es preguntin si la

seva consciència cristiana mereixia la indulgència d'aquest homes avui desapareguts.

La mentalitat del creient català ha sofert -parlo en termes generals- una transformació greu entre els anys 1936 i l'actualitat. Han ocupat els nostres bisbats, més que pastors d'ànimes, homes amb esperit de funcionaris, homes que invocant uns principis religiosos que no han tingut cap escrúpol a negar el cristianisme més elemental. Invocant Déu han negat la seva essència i han atemptat contra la seva obra creadora. Han negat la llengua del poble, com si aquesta fos una elaboració d'uns quants desequilibrats i condemnats per les potències celestials. Hom ha explotat situacions polítiques per a treure'n conseqüències, que encara avui sol fer reviure per condemnar implícitament el nostre moviment polític. No volem ni defensar-nos d'aquestes preteses acusacions. En tenim prou de recordar un home a qui ni el seu profund i autèntic cristianisme no va poder salvar de la mort i que sempre va sentir-se autènticament català: Manuel Carrasco Formiguera.

Aquest joc maquiavèlic que les jerarquies político-religioses han vingut a exercir a casa nostra, ha donat el trist resultat d'enfonsar el nostre creient en una obscuritat mental en què la llum de la veritat ha topat amb un mur d'inconsciència i de submissió que ha inhabilitat el seu esperit per establir una discriminació clara de les seves obligacions cristianes. No els deia res l'actitud digna de l'home de l'església i de la fidelitat a la terra, del Dr. Vidal Barraquer? No va ser una acusació constant a la seva consciència de catalans i de cristians l'exili de l'arquebisbe de Tarragona? Ell no va deixar mai de complir els seus deures religiosos més estrictes, però fou condemnat per les circumstàncies polítiques, exactament igual que aquells que es van allunyar del País per les responsabilitats polítiques que un acte de força feia recaure damunt de tothom.

El cas del creient català és en general el d'un delinqüent d'inhibicionisme. Més culpable encara, perquè no li calia renunciar a cap dels seus principis religiosos per seguir una línia de fidelitat catalana, que per pur cristianisme, estava obligat a mantenir i a respectar. La disciplina i l'obediència del seu credo religiós no l'obligaven a renegar dels seus deures de civisme. Ben al contrari, li exigien de fer pressió perquè fossin atesos i considerats i calia només abeurar-se precisament en les doctrines de la seva pròpia església per a no admetre que la nostra llengua fos rebutjada i postergada dels temples. A tot estirar, l'hem sentida plànyer-se i expressar les seves esperances que els nous corrents establerts per Joan XXIII i per Pau VI el salvessin d'aquest naufragi espiritual però segueix admetent els fulls parroquials en castellà, els sermons des de la trona en aquesta mateixa llengua, si bé amb la concessió extraordinària d'algun sermó en català. Si els primers cristians haguessin posseït un esperit semblant, avui el món no coneixeria la doctrina de Crist, la qual hauria restat ofegada per la força dels cèsars romans.

Que els nostres creients pensin en la greu responsabilitat que han contret davant del País i amb les pròpies consciències. Que sàpiguen reaccionar coratjosament i discernir que allò que en nom de l'església és atemptatori a la seva naturalesa humana i nega l'obra del Crist no els obliga a cap obediència religiosa. Perquè comença per negar el que és llei i naturalesa de la mateixa església catòlica, apostòlica i romana.

Quin gran ideal no ha de ser aquest, el de deixondir consciències pertorbades i tornar-les al camí de la Fe i de l'amor a Déu, al servei del País! Alliberar-les de tot el pes mort i de conviccions falses i tornar-les al sentit de la fidelitat a la terra que els ha donat una ànima i un esperit fet a semblança i goig del Crist creador! Tots els nostres mals tenen una mateixa causa: manca de consciència nacional. Si aquesta santa missió hagués estat el motor impulsor de tot el nostre moviment reivindicador, cap falla no hauria estat possible i tothom, per camins diferents, hauríem coincidit amb l'ofrena d'aquestes diverses aportacions, a construir el poble, el País, la comunitat que encara avui tenim entre mans esperant la Fe que ens enlairi per damunt de totes les misèries i ofereixi al món una nova col·lectivitat redimida.

La nostra aportació al món

Ens hem esforçat a obrir el nostre pensament i oferir-lo net d'egoïsmes particularistes i àdhuc preocupat pels problemes del món. No volem viure al marge dels neguits universals ni bastir cap castell immunitzat de les preocupacions que sotraguegen el món actual. Ens sentim plenament solidaris de totes les malures que poblen el nostre cosmos, però ens cal anar-hi tal com som, després d'haver purificat el nostre cos i poder fer l'ofrena més valuosa. Ara fóra debades d'intentar posar-nos entre les rengleres que treballen per a aquest món millor. Ara no hi tenim cap lloc. És ara, quan adrecem els nostres esguards pel damunt de totes les barreres que ens neguen aquest món, ho fem amb un egoïsmes descarat. Voldríem que fos aquest món el que vingués a nostre entorn i ens resolgués els problemes. Això no és lògic ni honorat. Fins ara cap poble que hagi tingut la decisió de guanyar i merèixer l'atenció d'aquest món no ha quedat decebut i nosaltres no en podem ser una excepció ni podem pretendre el privilegi que ens sigui donat allò que no mereixem. Ens cal patir en la pròpia carn tots els nostres problemes. Sentir tots els sofriments de les nostres nafres i desvetllar totes les nostres potències, perquè en una reacció de les pròpies forces ressorgim i ocupem el lloc que només la renúncia o la deserció farien que quedés vacant per sempre.

Els qui ens acusen, pel nostre nacionalisme, de pertorbadors, ens apliquen uns diagnòstics que han estat contínuament desmentits en els anys darrers i els desmenteix la nostra pròpia trajectòria, tot i estar condemnats a la més absoluta inoperància com a entitat nacional. Els corrents d'avantguarda, les concepcions modernes nascudes més enllà de les nostres fronteres naturals,

han arribat a la Península a través de les nostres terres. Aquí han tingut aplicacions desvirtuades pel filtre oposat per una estructura estatal, incapacitada per admetre-les i assimilar-les. I per culpa d'aquesta obstrucció, quan han començat a fer-se visibles, moltes vegades ja havien estat superades a l'exterior.

La nostra actitud nacional també té una significació altament simbòlica. Amb nosaltres s'obriran nous camins a les possibilitats de redempció de terres enfonsades en el llot de temps pretèrits, però no volem servir de pont dòcil que faciliti el pas cap aquestes inquietuds. Volem ser una part del seu dispositiu de propulsió per ajudar amb el fi que els beneficis d'un millorament moral i material tinguin un abast més gran.

I per aquesta ambició nostra hem de tenir i bastir tot un ideal de política interior i exterior. Una política constructiva i alhora d'estructures defensives, en la qual ens cal interessar altres nuclis que, pel seu ubicament peninsular, sofreixen les mateixes causes i els mateixos efectes que nosaltres.

Política d'integració nacional

Ens cal una política de neta orientació integradora de la comunitat de Països Catalans. Ens cal una política peninsular que interessi les altres comunitats diferenciades: la basca, la galaico-portuguesa i la carpetovetònica (segons la definició de Joan Fuster Ortells, per assenyalar el centre, el nord i el sud peninsulars).

Ben entès, però, que aquesta política peninsular no ha de representar mai una renúncia al sentit independentista que és el nervi bàsic de la nostra actitud. I encara no podem oblidar el que passa a Europa: la integració d'una Europa sota el principi de les nacionalitats o nuclis ètnics ha de ser la clau de volta que doni forma definitiva a les nostres apetències irredemptistes.

En la integració dels Països Catalans, el Principat és una part que no ha de tenir la pretensió de portar-hi l'orientació ni la iniciativa en un sentit exclusiu. El País Valencià, les Illes Balears, la petita Andorra i també les terres annexionades a l'Estat francès, han de sentir-se considerades en una participació igual que el Principat. Tan perilloses considerem les actituds de negligència com les de redempció, quan unes o altres són aplicades a les parts que, juntament amb nosaltres, integren aquesta comunitat que anem reconeixent com a Països Catalans. Als catalans del Principat ens pertoca una responsabilitat més gran. La nostra mateixa maduresa ha de reclamar la part més feixuga, que no vol dir adquirir més drets que els altres, sinó més obligacions i renúncies locals per assolir l'equilibri que ens porti a la coincidència possibilista ial mateix nivell de les altres parts integrants. I, si la nostra impaciència ens feia il·lògicament exigents amb els altres, caldrà

encara que els sapiguem considerar a to del que pretenem exigir. Cal comprendre que la culpabilitat que exigim perquè "valencians" i "balears" no senten la catalanitat està en raó del fet que no sempre sabem aplicar-los els beneficis a què aquesta mateixa catalanitat els en dóna dret.

En aquesta política d'integració cal abundar en dos sentits igualment profitosos. La promoció de cercles d'estudis en el conjunt i la d'organització i promoció d'actes col·lectius que relacionin la gent. Els estudiosos, els especialistes en qualsevol matèria, els historiadors, els sociòlegs, els economistes, els polítics. Totes les branques de la nostra societat han d'anar fonent els seus treballs locals en reunions i sessions de diàleg i intercanvi de coneixements i experiències per trobar el material de la seva aportació especialitzada al plantejament i a la posterior estructura de la nostra col·lectivitat.

Coneixem una de les experiències més profitoses que s'han fet. Viatges de joves valencians i balears a Barcelona. I malgrat que tot això s'ha fet en un grau molt reduït i sense continuïtat, podem certificar-ne l'eficàcia i l'alt rendiment moral i espiritual. Una altra prova de la necessitat d'intensificar aquestes relacions entre les nostres joventuts, ha estat la beneficiosa influència mútua, obtinguda amb la presència dels nostres joves als Aplecs de la Joventut del País Valencià. Tenim al nostre abast elements que, almenys per ara cap força estranya a nosaltres mateixos no ha impedit que proliferessin i intensifiquéssim la seva organització. Aprofitem-los, explotem fins al màxim les nostres possibilitats en aquest sentit, i aconseguirem d'afermar amb bases sòlides un dels guanys més positius assolits en aquests darrers anys, malgrat les circumstàncies adverses que hi predominen. Un cop més no ens cal inventar res ni perdre temps en temptatives de resultats dubtosos. Fem tot allò que estigui a la nostra mà i amb el guany del nostre esforç trobarem d'altres viaranys que ens ajudaran a fer via ràpidament cap a la fita desitjada i somniada.

Alguns escèptics, però, més que res gent de poca volada i curts de vista política, palesen el seu pessimisme a convertir les zones "valenciana" i "balears" en una concepció col·lectiva. Tots plegats, però, no s'han preocupat gens ni mica d'anar a València ni a Mallorca. No segueixen el moviment cultural i de retrobament que té lloc sobretot al País Valencià. Però des de la torre d'ivori de la seva preocupació dogmatitzen i creuen inapel·lables els seus judicis totalment irresponsables.

En aquesta línia d'integració de les terres dels Països Catalans, Pompeu Fabra Poch va trobar pel camí de redreçament lingüístic la mesura i la llei bàsica del que ha de ser, en el terreny de les realitats, l'actitud del Principat... "Deixeu -deia el Mestre- que els valencians se sentin cada vegada més valencians, perquè com més valencians se sentin, més a prop nostre es trobaran".

Aquesta fórmula, tantes vegades com l'hem sabuda aplicar ha donat el resultat esperat. Quants valencians, que no amagaven els seus recels i temors per "les apetències absorbents" dels catalans del Principat, a mesura que se sentien més i més valencians, se sentien alhora també més disposats a admetre el fet de la seva comunitat catalana? Tots! I avui passa als valencians el mateix que ens passa a nosaltres. El vestit del catalanisme ens ve esquifit. Aquest particularismes no encaixen amb les nostres inquietuds. Ells se senten i es proclamen obertament catalans, com nosaltres proclamem el nostre nacionalisme, en pugna amb el sentit particularista i regionalista del catalanisme. Si ampliem la visió pessimista i escanyolida dels nostres escèptics, també hi trobarem els qui renunciïn a les comarques catalanes annexionades a l'Estat francès. Allò és terra definitivament perduda, segons ells. L'Estat francès ha tingut una habilitat tal, que fins a ells mateixos els té encantats. Ells, la majoria, són els primers guanyats pels encisos de la "Dolça França", i, sentirien escrúpols per cometre relliscades de to provincià espanyol. No tenen consciència que el seu afrancesament és tan delictiu com l'espanyolisme dels nostres inhibits o indiferents.

Ens cal admetre una situació de relaxament molt més acusada en el que correntment en diem el Rosselló que en els altres sectors d'aquesta comunitat de Països Catalans, i per tant, admeten la força de l'assimilisme francès. Però tot declina, el gall francès li han tallat molts esperons, ha vist moltes vegades humiliat el seu orgull xovinista. Això compta en dos sentits inversos i favorables a nosaltres. Que, alhora que afebleix el miratge de la França, permet el desvetllament d'un esperit amb característiques més nostres. Els rossellonesos no voldran mai unir-se a nosaltres, diuen els pessimistes. Això caldrà veure-ho i té un punt flac: la gent del Rosselló té més tendència a anar a Barcelona que a París. Aquest sentiment és molt inconscient, però potser el fet de persistir malgrat aquesta inconsciència és molt més significatiu pel que té de valoració del substrat ètnic. Ara bé, si formulàveu aquesta pregunta concreta: Què preferiu ser, francesos o catalans? Probablement fins la gent més despreocupada us respondria que, de catalans, ells ja ho són i que els qui no ho som, som nosaltres, que ens tenen per espanyols. En realitat el dilema per a aquests catalans annexionats a l'Estat francès és un altre. És l'alternativa de deixar de ser francesos per esdevenir espanyols. I, amics meus, deixeu-m'ho dir, "malgré tout" per allà encara hi corre un cert aire, i per aquesta banda el vent bufa de ponent.

Dintre dels corrents universals

Estem molt lluny dels decebutos per inapetents, per comoditat i per absència de masculinitat. Però la nostra fe, el nostre optimisme mesurat, no els volem defensar amb raonaments de justícia, de lleis naturals, d'un passat històric, ni tot el que pugui fonamentar les nostres conviccions. Ara podem proclamar obertament que la nostra fe no té solament el suport d'una doctrina i uns principis polítics, sinó del món sencer, que va imposant

aquesta concepció a la qual es reten les més grans potències d'un ahir que tot just acaba de ser. Aquests corrents bufen pertot i amb potència i per aprofitar-nos-en cal que tinguem esma i prou coratge i posar la nostra embarcació al mig d'aquest corrent d'aire; la qual embarcació, infant les veles, l'engegui de debò. Però si lluny d'això ens quedem en les aigües tranquil·les de qualsevol port, arrecerant-nos del risc de la mar lliure, aleshores no cal que ens preocupem més. Ajaguem-nos i que la inacció ens liquidi.

Aquest hauria estat el nostre destí col·lectiu si, en aquesta etapa de silenci, pocs o molts, però sí els necessaris, no haguessin remogut les aigües i haguessin posat al servei actual les diverses empreses culturals i folklòriques. Però amb això no n'hi ha prou. Ara ens cal anar més endavant i treballar amb més intenció, amb no tant de seny i amb més audàcia.

Política exterior

Suara hem esmentat la necessitat d'una política exterior peninsular i d'una política exterior europea. Hem de fer aquesta bifurcació. Molt de temps ens caldrà vetllar aquestes dues direccions en la nostra política exterior. Seia il·lús pensar que aquesta preocupació correspon als afers de demà. No hi ha cap aspecte que ens afecti tan poc que pugui esperar fins demà.

Aquest demà, molts l'esperen fa vint-i-cinc anys, i encara es troben amb les mans buides, i com més consciència tenim de les nostres responsabilitats, més ens enquimera de pensar que aquest demà ens pugui trobar distrets i confiats. És evident que no podem preveure les circumstàncies que concorreran en aquest demà i és molt possible que tàcticament haguem d'aplicar solucions ara imprevisibles i, per tant difícils de preveure. Però el que és inexcusable és que no siguem consciència de tots els problemes que ens cauran al damunt, que no estiguem preparats a qualsevol eventualitat i aquest risc és cada dia més evident mentre no tinguem la preocupació, almenys de plantejar-nos obertament tots aquests problemes i fem tots els possibles perquè el nostre poble en tingui consciència. És una tasca d'educació, de formació, d'estímul. És una tasca que contribuirà a desvetllar molts i a posar-los en funció activa.

Ja hem vist que tots els aspectes que hem anat esgranant tenen prou importància perquè hàgim de destacar el de la nostra política de relacions exteriors com un dels més importants. Però no oblidem que, dels encerts o errors que ara puguem cometre en poden derivar conseqüències que determinin una situació només remeiable a base d'un temps i uns esforços que després necessitaríem per aplicar-los a moltes altres coses.

Si retrocedim als darrers temps de la monarquia espanyola, recordarem unes circumstàncies semblants a les actuals. Semblants en el plantejament, però creiem que els fets que s'han produït al món, ens obliguen a no caure en les ingenuïtats de la situació que va menar al Pacte de Sant Sebastià [17 agost 1930]. Hi ha l'experiència de tots els inconvenients que van presentar-se quan va ser l'hora de posar en pràctica les clàusules d'aquell pacte. Hi ha l'evolució produïda arran de la darrera gran guerra, amb totes les conseqüències que se n'han derivat, amb el reconeixement d'independències polítiques de molts nuclis, que no poden exhibir drets com nosaltres per disposar del seu autogovern. Aleshores per procediments democràtics, va quedar en la seva mínima expressió una autonomia que, democràticament, va votar el Principat. I, després de passar per discussions humiliants en el Parlament espanyol, encara van sorgir els inconvenients en el traspàs de serveis.

Ara com aleshores, algú reclama el concurs dels homes polítics del Principat per establir les bases de l'estructura política de l'Estat espanyol que ha de substituir el seu règim actual. Tornarem a un altre Pacte de Sant Sebastià? Seria imperdonable que l'experiència viscuda fos oblidada, seria un delictes contra la nostra comunitat que es repetissin aquelles ingenuïtats. És ara, en aquests moments, quan cal pensar en la nostra política peninsular. Aquesta política peninsular ha de tenir com a fonament l'absolut desvinculament dels Països Catalans de tota mena d'estructura que admeti la subsistència d'un Estat espanyol en qualsevol nivell polític o econòmic. Del que en pugui resultar d'una entesa peninsular, hi serem segons les nostres conveniències, amb plenes facultats d'entrar-ne i sortir-ne, sense que la nostra acció pugui estar condicionada a cap mitjà coercitiu.

Plantegem clarament el problema en tota la seva cruesa, en tota la seva realitat. Per a nosaltres el més important no és el canvi de règim polític de l'Estat espanyol, sinó la desarticulació d'aquesta unitat estatal. Els espanyols cerquen substituir un règim polític per un altre; nosaltres lluitem per una emancipació col·lectiva de caràcter nacional. Plantejades les coses en aquest terreny, àdhuc podem considerar la conveniència de participar en unes negociacions. Us confessem que sentiríem certs escrúpols si fóssim personalment cridats a intervenir. Sentiríem una desconfiança absoluta en la sinceritat dels acords. Quan diversos i destacats polítics espanyols exiliats ens han negat personalitat nacional, se'ns fa difícil de creure que després, convertits en forces de govern, canviessin la seva actitud. Nosaltres no podem esperar, ni estar pendents de cap concessió per part dels polítics espanyols. Però si tàcticament hom considerava convenient una negociació, caldria plantejar les qüestions dintre d'un terreny d'igualtat. Establir un estatut de relació i no un pacte on s'articulin les atribucions que tindríem. No pot ser admesa cap negociació que permeti la interferència espanyola en la nostra política interior. La negociació ha de partir de la base d'una independència dels Països Catalans, en la qual aquests determinaran l'abast i les possibilitats d'un tractat de relacions amb la totalitat de l'àrea peninsular o la conveniència de pactar solament amb algunes de les parts que la formen. Caldrà, encara, que hi siguin presents valencians i balears,

perquè tampoc no serà vàlida cap negociació que intentés fer-se amb la representació exclusiva del Principat. Caldria ampliar aquestes negociacions amb representacions de les comunitats basca i gallega. Així fóra completat el quadre de la diversitat ètnica de l'actual estructura estatal. El contingut d'aquestes negociacions pot ser resumit en dos punts essencials: desmembrament de l'Estat espanyol i normes de relació entre les quatre comunitats, mentre el punt anterior no sigui una realitat.

No puc capir que hi hagi cap polític espanyol, per molt liberal que es digui, que accepti aquests punts de vista. Per la nostra banda, anar a unes negociacions que tinguin per base la continuïtat dels règims autonòmics establerts per la II República espanyola, seria tant com renunciar a la nostra personalitat nacional i a la nostra política d'integració de Països Catalans.

No preconitzem una política del "tot o res", sinó ben al contrari. La nostra política és la del "tot", conscients de la conveniència de la maniobra i del possibilisme de cada moment. Però alerta! Que de la maniobra i del possibilisme a les concessions concordistes hi ha poca distància i anar a unes negociacions començades des del punt més baix, és anar-hi amb l'ànim predisposat a tota mena de renunciïes, sense esperit de lluita i que fatalment condueixen al "no-res".

Per defensar una actitud irredemptista en cal tota una política de vigorització nacional. Ens cal redimir tots els nostres problemes interns. Ens cal donar a la nostra comunitat una consciència nacional plenament responsable. Pensar a fer una ciutadania catalana i no a convèncer uns electors. Construir un poble i no guanyar solament unes eleccions. I, si algú veu en tot això una gran problemàtica, el seu pessimisme serà una raó més per creure en la necessitat urgent de posar-nos tots a la feina. Les dificultats no justifiquen cap negligència, han d'esperonar l'esforç, ens han de fer veure que cal treballar amb fe, comprometre tothom en la tasca i entre tots ho farem tot.

El plantejament anterior defineix ja la política peninsular que hem de propugnar com a catalans. Ha de ser una política en què la perifèria impossibiliti l'hegemonia del centre. No pretenem tampoc d'imposar cap condició d'inferioritat al centre peninsular, ni tan sols d'intervenir en els seus afers interiors. Ells són ben lliures de viure la seva vida a la seva manera, però hem de fer impossible que per fer-ho al seu gust ens toqui als altres pagar-ne les conseqüències. En bona hora aquestes terres estèrils esdevinguin un pou de riquesa, en bona hora superin la seva decadència i assimilïn els corrents universals, però no ens pertoca a nosaltres la tasca de redempció que possibiliti tot això. No fóra gaire assenyat d'invocar el proïsme ni la solidaritat en vers un poble que ha fet impossible les temptatives de tots els qui durant segles han intentat sostreure's de la seva incapacitat. El proïsme i la solidaritat són virtuts que no ens poden exigir el renunciament nostre. Els sentimentalismes negatius van contra els mateixos que hi configuren el seu procedir.

Presentades les coses en aquest terreny, estem convençuts que els portuguesos es podrien interessar per un tractat a nivell peninsular que no els obligués a cap renunciament i ja pensàvem en Portugal en dividir la Península en quatre comunitats, car les afinitats galaico-portugueses han d'acabar per integrar un mateix grup ètnic. Els recels d'aquests peninsulars occidentals, recels envers Castella, no han desaparegut ni després de més de tres segles d'independència, però la nova estructura ibèrica, amb la presència dels Països Catalans i d'Euskadi, en un terreny d'igualtat, faria possible la participació portuguesa. Els contactes establerts amb l'oposició política al règim actual de Portugal són una confirmació de la futura entesa peninsular basada en el reconeixement i respecte de les seves quatre comunitats nacionals.

Europeisme

Hem dit que la nostra política exterior es bifurcava en dues direccions: la peninsular i l'europea. És una bifurcació que tendeix a coincidir. Europa és també actualment una estructura falsa. No creiem en una Europa que tendeix a integrar grans nuclis polítics. Europa és un mosaic ètnic i la idea i supervivència d'Europa han d'anar vinculades al respecte dels seus grups nacionals. Han de caure les divisions estatals falses que marquen les actuals fronteres polítiques. El principi de les nacionalitats, cada nació un estat, ha de ser el lema de la nova Europa. No pas una divisió per aïllar-se cadascuna de les seves parts, sinó una divisió que faci possible el respecte mutu i desterrí les hegemònies. Una divisió que lligui els pobles en una entesa veritable, fent ineficaç la força, per substituir-la per una unió cordial on no siguin possibles ni els dominis polítics ni els econòmics i en la qual una estructura supranacional equilibrarà les desproporcions mantingudes i creades en les concentracions polítiques arbitrades per la força dels exèrcits.

En aquesta Europa hi tindrem un lloc. En aquesta Europa hi tenim alguna cosa a dir. En aquesta Europa hi trobarem vivents alguns dels principis que informaven la nostra època de poble lliure. I no solament hem de pensar-hi en el sentit egoista dels beneficis que en podem treure, sinó que, en aquesta Europa hi podrem aportar alguna cosa. No serem els parents pobres que viuen de la caritat dels altres, sinó que podrem anar convençuts de fer-hi un paper digne i de poder correspondre amb bona moneda.

Els problemes d'Europa són els nostres, però no ho són ara per conveniència. Ho han estat sempre. Els catalans vam viure intensament integrats a Europa i és precisament quan les dissorts o els desencerts ens barren les portes de l'expansió cap a Europa quan comencem a declinar en ambicions de gran abast. Ningú no ens pot negar la nostra vinculació a Europa i seria antinatural que el nostre retrobament nacional no portés aparellada una nova aportació catalana al món europeu.

Internacionalització de la "qüestió catalana"

Hem oblidat sistemàticament un aspecte que ens ha perjudicat extraordinàriament. Ben poca cosa hem fet per internacionalitzar la qüestió catalana i quan algun esdeveniment ens era propici per donar-nos a conèixer al món, no hem sabut aprofitar-ho. Almenys no hem organitzat cap esforç per mantenir i perllongar la continuïtat d'aquell moment oportunista. El resultat és que el món no coneix el nostre país i ens identifica com una part integrant de l'Estat espanyol. No podem dir que no hàgim tingut ocasions per iniciar aquesta tasca. Hem tingut moments en què el món tenia girat l'esguard cap al nostre punt geogràfic i hauria estat relativament fàcil d'explicar quina era la nostra situació i començar des d'aleshores una tasca informativa que hagués internacionalitzat el nostre país.

Fent una revisió ràpida dels moments que podien ser inici d'aquesta informació de cara al món, recordem:

1. El final de la guerra 1914-1918 amb la presència de milers de catalans voluntaris al costat de les potències vencedores.
2. L'intent de Prat de Molló [1926] amb el procés contra Francesc Macià.
3. La proclamació de la República Catalana l'any 1931.
4. La desfeta de 1939, quan els nostres exiliats escampats pertot arreu eren un cercle d'interès que podia projectar una gran informació al món.

Segurament d'altres ocasions hem tingut per ser aprofitades. Però encara que no haguéssim disposat de cap oportunitat, era necessari organitzar un servei permanent d'informació que ens donés a conèixer a tot el món. No ha caducat encara aquesta necessitat. Diríem que cada dia és més urgent de començar-la. Ha de ser una tasca metòdica i seriosa, un treball escrupolós i plenament responsable, que faciliti a tots els mitjans de divulgació: premsa, ràdio i televisió; informacions sobre la nostra comunitat: orígens històrics, antecedents polítics de la nostra situació, reivindicacions que plantegem, situació de la nostra cultura i tota una informació, i alhora una denúncia del tracte imposat pels organismes estatals espanyols de dominació.

Hem assenyalat els mitjans de divulgació als que caldria recórrer, però caldria ampliar aquest servei fins als òrgans polítics, com és ara: governs, Parlaments, agrupacions polítiques més importants de cada país, organismes internacionals i altres institucions que ens interessa de tenir al corrent de la nostra situació, si és que volem que el món ens conegui tal com som.

No desconeixem cap de les dificultats que això porta aparellades, però ha hem dit que les dificultats sempre són una prova en favor de la necessitat de fer i de realitzar un objectiu determinat. Aquesta és una tasca que podrien simplificar els catalans escampats pel món. Ho podrien fer amb la seva col·laboració personal i ajut econòmic. No trobem cap explicació en aquesta negligència. Com tampoc en el fet que els molts centres catalans que hi ha escampats pel món no exerceixen una missió d'autèntiques ambaixades dintre del nucli on resideixen i a profit de la nostra comunitat. Fins quan malversarem energies i no ens preocuparem d'orientar tots els nostres esforços cap a un objectiu ambiciós i de servei permanent als interessos nacionals de la nostra comunitat?

La immigració

Hem fet aquesta anàlisi llarga de consideracions, prenent cercar el remei, coneixent l'origen dels nostres mals i en termes absoluts hem predicat la conveniència indiscutible d'una subordinació absoluta d'interessos particulars i de grup, a la creació d'una consciència nacional. Sense que pretenguem invocar una renúncia als matisos polítics propis de tota comunitat normalitzada. Aquesta educació cívica que volem donar al nostre poble, malgrat l'audàcia i l'energia amb què sigui impulsada, haurà de ser sostinguda per procediments democràtics. Per tant, caldrà preveure la presència d'un factor tan important com és la gran massa d'immigrants, arribats a les nostres terres durant aquests darrers vint-i-cinc anys. Cal tenir en compte aquest fet, però també cal no desorbitar les coses. La gravetat del problema rau essencialment en nosaltres mateixos. La facilitat amb què abandonem la nostra llengua quan dialoguem amb algun foraster, fa que aquesta massa immigrada no tingui la sensació que ha traspasat una frontera lingüística. La feblesa en aquest aspecte per part de molts catalans, anul·la en l'immigrant la més petita preocupació que poguessin tenir alguns d'ells per parlar la nostra llengua. La ràdio, la televisió, el cinema, la premsa, l'escola, tots aquests elements al servei d'una política que vol desnaturalitzar-nos, ha donat aquest primer resultat: el mimetisme lingüístic. La pressió exercida des de les esferes oficials i la gran quantitat de gent de parla castellana que s'ha concentrat en els nuclis urbans més industrialitzats han arribat a fer creure als catalans que som en minoria en el nostre país. Però és cert tanmateix que són molts els catalans que han minoritzat tan sensiblement els seus sentiments, que per un efecte òptic confonen llur minimització particular amb la del nombre d'indígenes que encara vivim a les nostres terres. Passats voluntàriament al terreny lingüístic del foraster tot just arribat o del qui hi viu fa trenta anys, res no impedirà que anem cedint en altre terreny no tan visible. Abandonem tot el nostre bagatge i no ens defensem de cap imposició i és en aquesta situació de debilitat col·lectiva quan la immigració esdevé un problema greu i un element pertorbador perillós. Procediu amb naturalitat, no abandoneu per cap motiu el vostre català, manteniu un diàleg bilingüe i bona part d'ells us entendrà o els ajudareu a millorar els seus coneixements de la llengua del

país on viuen, però sempre, fins en el cas que us demanessin que els parreu en la llengua d'ells, aquesta actitud natural vostra tindria repercussions saludables per als forasters i per a nosaltres. Si ens haguéssim captinut sempre amb aquesta naturalitat, l'immigrant s'hauria hagut de fer unes consideracions que nosaltres no li hem plantejat i malgrat les malèvoles predisposicions de la majoria, res no ens exonera de cap de les nostres culpabilitats.

Aquesta mena de resistència per part nostra, aquesta cessió contínua en el terreny lingüístic, podria fer arribar a creure a uns i a altres, indígenes i immigrants, que s'ha produït un estat de coses de tal naturalesa, que la normalitat amb que fan ús públic del seu idioma els dóna els mateixos drets que els catalans tenim a l'ús del nostre. És important de considerar aquest estat d'esperit per plantejar la qüestió dels immigrants com un altre dels problemes a tenir en compte, ja que tan important és pel seu nombre com per les nostres debilitats.

La immigració té unes causes i uns efectes. La manca de peonatge, una mà d'obra amb menys pretensions que la dels naturals del país i l'atractiu d'un nivell de vida social, econòmic i humà que els fa desertar del seu país d'origen. La immigració no és un problema d'ara. Ara té més gruix i haurà estat tolerada perquè servia unes finalitats polítiques. Nosaltres no hi hem oposat cap esforç en el terreny particular i col·lectivament no posseïm cap defensa per atenuar-ne els efectes. Quan hem pogut exercir algunes de les nostres facultats, l'assimilació s'ha produït sempre i no tenim cap dret a creure que hàgim perdut cap de les nostres possibilitats en aquest terreny. L'increment en massa dels immigrants és un aspecte a considerar, però també ho és que ara hi ha elements més eficaços que en altres èpoques per incrementar la força d'assimilar-los, encara que avui aquests elements estiguin en mans estranyes i compleixin una funció de signe contrari. Els mateixos elements que avui ens pertorben, demà, posats al nostre servei, seran valuosos en una doble funció: portar al nostra gent al terreny que li és propi i exercir una força d'assimilació damunt dels immigrants. No oblidem que entre aquests elements que s'enfronten, l'indígena i el foraster, hi ha un gran avantatge a favor nostre. La diferència del nivell cultural i del nivell social i humà d'on cadascun procedeix.

No podem prendre la mateixa actitud ni tenir un mateix pensament per a tota la massa forastera que radica a casa nostra. Ens cal fer una distinció, procedir amb esperit autènticament discriminatori i establir una diferenciació entre l'immigrant que les necessitats han foragitat del seu terrer i el funcionari que hi ve en compliment d'una missió colonial. Tot el que hem dit i tot el que es pugui dir sobre la immigració, va pels primers. Els altres, els funcionaris, els considerem agents pertorbadors i els hem de tractar tal com es procedeix a tot arreu contra els elements d'aquesta espècie.

Cal, doncs, decididament plantejar-nos aquest problema, sense deixar de considerar la situació que pugui substituir les circumstàncies actuals. Serà segons la nostra capacitat de maniobra que disposarem d'un grau més o menys ampli de facultats pròpies. Des de la nostra posició radical i en ús de totes les facultats d'autogovern, establiríem primerament una contenció dels corrents d'immigració, prenent alhora les mesures pertinents per anar aclimatant els contingents forasters que continuaran residint a casa nostra i evitar que actuïn com a elements pertorbadors i de cap de pont al servei d'una acció extraterritorial. El resultat serà sempre una incorporació de tots els que voluntàriament acceptin el nou estat de coses, creant un clima que permeti una integració normal a segona generació. Els qui s'hi resisteixin, caldrà correspondre'ls amb mesures adequades. En el procés d'integració, l'escola, la ràdio i la televisió, hi tindran una missió especial. Les condicions de vida i les consideracions humanes que aquí trobin han de ser valors que han de contribuir a fer-los comprendre que la catalanitat ha bastit una estructura col·lectiva que estén els seus beneficis fins a ells, que poden escollir entre continuar dintre aquesta estructura o esdevenir-ne els enemics. Que aquesta darrera actitud els conduirà a mantenir-se al marge i fins i tot que la pertorbació que hi poguessin promoure perjudicaria tant els catalans com a ells mateixos. Que, si aquí han trobat un sistema de vida que ells no coneixien, l'han trobat no pas per un pur caprici de la naturalesa, sinó per l'esforç i la continuïtat d'unes generacions que han fet impossible les condicions de vida infrahumana que ells van deixar darrera seu. Si esdevenen un obstacle prou important per posar en perill aquesta estructura, el seu triomf representarà portar els Països Catalans a unes condicions de vida de les quals ells en van fugir. Seria el triomf de la misèria damunt del benestar, seria tornar a llurs coves, a llur fam, a llur analfabetisme, al servilisme d'uns senyors d'arrel feudal, a tot allò que la catalanitat ha pogut desterrar. Seria destruir tot allò que nosaltres hem construït i ells han descobert com un somni insospitat en fugir de llurs terrors.

Caldrà lluitar contra llur incomprensió. Caldrà presentar batalla a llur inconsciència, prenent les mesures necessàries per impossibilitar que puguin esdevenir un cos social que ens pertorbi i evitar que la nostra manca d'habilitat en fes una mena de minoria nacional que reclamés i exigís un tracte que ells ens han negat sempre, malgrat la nostra condició de comunitat ètnica diferenciada.

Algú ens acusarà de debilitat i creurà que fem renúncies i concessions inútils, però res del que hem dit, amb relació al problema migratori, no minimitza la nostra actitud irredemptista i de solucions intrínsecament nacionals per a la comunitat catalana.

El demà immediat i el futur que volem

No tenim la pretensió d'haver fet un estudi exhaustiu de tots els nostres defectes, ni molt menys haver plantejat tots els problemes i haver apuntat una solució per a cadascun.

Una cosa sí que hem afirmat i voldríem que hagués quedat ben concreta. Que totes les solucions als nostres problemes han de partir d'una base nacional. Que cal bastir el camí de la convivència sobre una consciència nacional i que la possibilitat de fer viables les solucions que vulguem donar als nostres problemes, radica en l'obtenció de la independència política.

Damunt d'aquests principis creiem que cal orientar totes les nostres activitats, organitzar una dinàmica activa i pensar fins i tot en accions més decisives i enèrgiques. No creiem en cap mena de miracle, desconfiem dels lirismes i dels abandaments que, com foc d'encenalls, eleven una gran flama però no deixen caliu i no tenen continuïtat ni força de persistència. Estem amb els obstinats, amb els qui no refusen els treballs anònims però efectius, amb els qui no defugen cap responsabilitat i saben posar la fe, la intel·ligència o voluntat en un treball conscient i profitós per a la nostra col·lectivitat. Defugim tot personalisme i considerem perillosos els elements personalistes. Enfront dels qui pugnen per una acció de proporcions parcials, voldríem construir-hi una eficaç actuació col·lectiva.

Voldríem veure cristal·litzar alguns dels aspectes que hem insinuat. Voldríem veure la nostra gent immunitzada contra la desorientació que veiem en molts dels nostres elements i que fa que la seva actuació no tingui sempre la projecció benèfica que podria tenir. Voldríem no sentir més lamentacions ni planys i que cadascú contribuís, amb una preocupació constant de millorament, a superar els defectes que tots tenim. Si entre tots establím un corrent de superació i oferim tot el que hi ha de positiu en nosaltres, sense condicionar la nostra aportació a les tasques de caràcter col·lectiu, faríem al nostre país la millor de totes les ofrenes. Sereu titllats potser de visionaris, d'optimistes desmesurats, potser àdhuc en to commiseratiu, d'homes de bona fe. En bo hora sigui tot això. Les grans realitzacions, els ideals fecunds, els grans impossibles, sempre els han aconseguit els visionaris, homes que han tingut prou fe en llurs forces i prou fe en llirs ideals per persistir i triomfar.

Voldríem acabar amb una darrera consideració. Tots els nostres esforços, tot el que representa la catalanitat, ha de veure's com un programa que vagi més enllà del moment en què la nostra comunitat sigui reconeguda com una entitat nacional. Diríem encara, que serà a partir d'aquest moment que podrem treballar de debò per al seu millorament. La independència política és una fita bàsica i serà després d'ella que podrem treballar obertament per a un programa de reconstrucció nacional. Ara en preparem els materials, però fins després no podrem ordenar ni construir amb aquests materials. Ara complim una tasca de valoració de tot el que hi

ha de subestimar en nosaltres. I després ens podrem lliurar a la tasca positiva de donar-hi tot el valor real.

Considerem aquest aspecte. Pensem que avui hem de fer possible el nostre demà. Que tots tenim un paper a jugar: els joves, els de mitjana edat i els més grans. Que un poble exigeix dels seus homes un servei permanent. Que a nosaltres ara ens toca la part més dramàtica, però quan haurem superat els obstacles que s'interposen en el nostre camí, continuarem en acte de servei, amb noves dificultats, amb d'altres problemes. Els propis d'una comunitat que ha trencat tot allò que inhabilitava les seves facultats. Aleshores treballarem amb il·lusió renovellada, amb el goig del profit dels nostres actes íntegrament dedicats a nosaltres mateixos, però que exigirà fe, fermesa i voluntat per obrir-nos camí en el món.

Aquesta era la consideració final. Treballem per un país que no en troba encara en el moment del seu retrobament polític, el qual serà el pas de les generacions futures i com més haurem fet per uns ciutadans conscients de les futures generacions, més profitoses esdevindran aquests relleus.

La independència serà el premi del nostre esforç. Haurem guanyat per a nosaltres i per als fills dels nostres fills una terra hipotecada a mans estranyes. Nosaltres la redimirem i un cop novament nostra, amb tots els títols de propietat reconeguts, en podrem fer tot el que vulguem i sapiguem ser capaços de fer-ne. El poc o el molt, el que tinguem, tindrà un signe que ara, ni voltats de les més grans riqueses no pot tenir. Tindrà dignitat humana i llibertat nacional.